

Montserrat: de la Renaixença de Catalunya al segle XXI

És una bella coincidència que la vostra vinguda a Montserrat tingui lloc durant l'any jubilar de Montserrat en ocasió del 125è aniversari del patronatge de la Mare de Déu sobre Catalunya, fita espiritual que marca el punt de partida del Montserrat actual, i en el moment que celebrem el centenari de l'acadèmia d'acadèmies que és l'Institut d'Estudis Catalans.

Montserrat ha estat sempre al costat de l'Institut d'Estudis Catalans. Ja el 1913 la *Revista Montserratina* va publicar les *Normes ortogràfiques* de l'Institut i sempre les publicacions de Montserrat han adoptat la normativa de Pompeu Fabra i dels seus successors, fins i tot en detalls discutits per alguns, com el famós i exagerat tema de l'ús dels guionets.

Ja abans de la guerra, la nostra impremta va editar el primer volum de l'*Atlas lingüístic* de mossèn Antoni Grieria, per encàrrec de l'Institut, i *Analecta Montserratensia* va publicar els resultats de les excavacions arqueològiques a les coves de Collbató promogudes per la Secció Històrico-Arqueològica. Hi hagué sempre una bona entesa amb el fundador de l'Institut, Enric Prat de la Riba, i més encara amb el seu successor a la presidència de la Mancomunitat, Puig i Cadafalch, que fou l'arquitecte per excel·lència de l'abat Marcet.

Després de la guerra Montserrat donà sempre suport a l'Institut, amb magnífiques relacions amb el seu secretari general, Ramon Aramon i Serra, i amb la seva secretària Montserrat Martí, que tenia un germà monjo. Des de la nostra casa d'Andorra s'enviaren moltes cartes adreçades a membres de l'Institut a l'exili o altres cartes delicades que el senyor Aramon confiava al P. Maiol Baraut.

En aquest període hi hagué un bon nombre de monjos membres corresponents: Albareda, Suñol, Adeodat Marcet, Mundó, Baraut, Olivar..., i en un mo-

ment determinat hi havia tres monjos presidents de societats filials de l'Institut: Gregori Estrada (musicologia), Alexandre Olivar (estudis litúrgics), Josep Massot (llengua i literatura).

En aquests moments hi ha dos monjos membres de la Secció Històrico-Arqueològica: Gregori Estrada (emèrit) i Josep Massot (ara vicepresident de la Secció, a més de vicepresident de la Societat Catalana de Llengua i Literatura i director de la revista *Llengua & Literatura*).

Serra d'Or ha dedicat molts articles i algun monogràfic a l'Institut i té el propòsit de dedicar un conjunt de treballs al centenari de l'Institut el mes de gener.

Efectivament, el segle XIX fou el més tèrbol de la història del santuari-monestir a causa de la destrucció amb motiu de la Guerra del Francès, amb tot el que suposà, no sols de derrocament dels edificis sinó també, com a conseqüència, d'interrupció del culte i de la vida monàstica. Però el mateix segle veié, malgrat els entrebancs de tota mena, una renaixença del santuari, paral·lela a la literària i patriòtica, que donà a Montserrat el caràcter de referent espiritual en la identitat de Catalunya que encara posseeix.

Resseguir les fites històriques d'aquests cent vint-i-cinc anys pot ser una bona manera d'introduir-nos en la comprensió de la missió eclesial i social de Montserrat en el moment present i al mateix temps veure la interrelació entre el santuari i Catalunya en uns anys que ambdues realitats s'han fet un lloc en el mapa universal.

La subdivisió d'aquest període en quatre etapes és facilitada pel punt de partida de la restauració del santuari i per les anyades que precediren i que seguiren la guerra de 1936-1939. Finalment diré una paraula sobre el present de Montserrat.

1. LA RENAIXENÇA DE MONTSERRAT

Contràriament al que podrien pensar persones no advertides, l'impuls inicial que podem anomenar renaixença de Montserrat no li vingué primordialment de dintre el monestir —que llavors sobrevivia enmig de grans penalitats— sinó del fervor de certes personalitats de fora.

Després del pas de les tropes napoleòniques no fou fàcil la represa de Montserrat, perquè els intents de restauració que s'iniciaren amb el restabliment de la monarquia en temps de Ferran VII es veieren colpits per les lleis desamortitzadores de Mendizábal, que el 1835 impediren l'existència de la vida monàstica. Malgrat tot, el 1844 fou permès de reobrir el santuari, però els monjos, disminuïts en nombre, eren teòricament simples sacerdots que ni podien portar hàbit benedictí ni presentar-se com a monjos.

La tenacitat de Miquel Muntadas, un dels vuit monjos que quedaven el 1852, aconseguí que vuit anys més tard Montserrat, l'únic monestir benedictí que subsistia a la Península, s'unís a la província monàstica de Subiaco (Itàlia) i així ob-

tingué, bé que secretament durant un temps, un estatut monàstic absolutament imprescindible per poder subsistir. Seria llarg d'explicar els intents que Muntadas féu per repoblar monàsticament Espanya, i els esforços per tornar a donar vida a l'Escolania i als pelegrinatges a Montserrat, com també totes les obres de restauració material que hi emprengué, la més notable de les quals fou posar la primera pedra, el 1876, de l'actual cambril de la Mare de Déu.

En aquest context, tres eclesiàstics catalans, dos vigatans —Jaume Collell i Jacint Verdaguer— i un sabadellenc —Fèlix Sardà i Salvany— posaren el seu entusiasme i les seves plomes a fomentar la devoció a la Moreneta i així fer renéixer espiritualment Catalunya. Entraren en contacte amb l'abat Muntadas per preparar per a l'any 1880 la celebració de les festes de la commemoració del suposat mil·lenari de la troballa miraculosa de la Mare de Déu. S'afegí al projecte el bisbe de Barcelona Josep M. Urquinaona, fins al punt que les celebracions marcaren una autèntica fita en el retrobament entre Montserrat i el poble català; és d'aquell any que prové el popular *Virolai* de Jacint Verdaguer, guanyador en el certamen literari convocat per a l'ocasió.

Tan gran fou l'entusiasme religiós, que els organitzadors es proposaren tres fites per a l'any següent, les quals sobrepassarien el relleu que tingueren les festes mateixes de 1880: el patronatge de la Mare de Déu de Montserrat sobre les diòcesis catalanes; la coronació canònica de la Sagrada Imatge; el títol de basílica menor per al temple. Això és el que hem començat a commemorar enguany.

Muntadas morí el 1885, i el seu successor, Josep Deàs, consolidà la seva obra: en el pla monàstic, organitzà el Col·legi de Missioners d'Ultramar, bressol de vocacions, i fundà el monestir de Nostra Senyora de Montserrat a Manila, independent des de 1904; en l'aspecte eclesiàstic, tingué un fort lligam amb el bisbe Josep Torras i Bages, fundador de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat i autor de la «Visita espiritual a la Mare de Déu de Montserrat»; en el pla material, són del seu temps alguns dels edificis d'allotjament dels pelegrins, l'acabament del cambril i la decoració actual de la basílica, el Rosari Monumental del camí de la Santa Cova; en el pla cultural, a més d'iniciatives com vetllar per la biblioteca i l'arxiu, animà els monjos Gregori Suñol i Bonaventura Ubach, que serien figures destacades, respectivament, en els camps del cant gregorià (va ser, també, president del Pontifici Institut de Música Sagrada a Roma) i de la Sagrada Escriptura (iniciador de la Bíblia de Montserrat i del Museu Bíblic montserratí, a més de ser membre de la Comissió Bíblica Internacional amb seu a Roma) en l'abadiat següent.

2. EL CREIXEMENT DEL PRIMER TERÇ DEL SEGLE XX

En efecte, un cop posades les bases per a un desplegament de Montserrat com a monestir i santuari, cal concedir tot el mèrit que li pertoca a l'abat Antoni M.

Marcet, que inicià l'abadiat el 1913 i morí el 1946 després de sofrir el tràngol que comportaren els anys agitats de la Dictadura, la República, la Guerra Civil i l'ambient enrarit de la postguerra.

Abans de detallar l'obra ingent de l'abat Marcet en el pla cultural, cal fer òbviament esment en aquest moment de la responsabilitat de tots aquests abats en la formació espiritual dels monjos, ja que l'elecció de l'abat Antoni representa també un punt d'inflexió històric. Muntadas havia heretat l'esperit de l'extingida Congregació de Valladolid, i la vitalitat de Montserrat com a santuari li feia desitjar un contrapès de rigidesa i fins i tot d'aïllament respecte als seglars, per tal que la vida dels monjos fos austera i fervorosa. Deàs seguí en la mateixa línia, per bé que cal reconèixer que, pel fet d'haver entrat al monestir essent ja sacerdot experimentat i d'haver-se donat enterament a la vitalitat del santuari, accentuà més la dimensió pastoral de l'espiritualitat dels monjos.

L'abat Marcet, en canvi, que coneixia Itàlia i que tingué per companys al monestir homes de gran inquietud cultural i oberts a Europa, fou especialment sensible a la restauració monàstica que s'hi havia desplegat contemporàniament a la renaixença de Montserrat, monestir que, al capdavant, anava creixent isoladament. Ara, en canvi, hi havia una major sensibilitat envers les abadies que, sobretot a França, Bèlgica i Alemanya, fomentaven una espiritualitat benedictina més assentada en la Bíblia, la litúrgia i el conreu de les ciències eclesiàstiques. N'és un bon exponent el fet que Marcet, als dos anys d'abadiat, fos l'amfitrió del I Congrés Litúrgic de Montserrat, que marca el tret de sortida d'aquest moviment a Catalunya.

L'obra cultural de l'abat Marcet comença per la mateixa catalanització de Montserrat. Ell i el seu germà Adeodat, el millor botànic que ha tingut el monestir, treballaren per catalanitzar la *Revista Montserratina*. També introduí —no sense dificultats— el català com a llengua de comunitat i la pronunciació italiana del llatí, en comptes de la castellana; aquests dos fets representaven l'absoluta independització de rutines heretades de la Congregació vallisoletana. La comunitat progressivament sintonitzà amb l'obra de Torras i Bages i amb totes les entitats o activitats de to cristià i catalanista: des de l'esmentada Lliga Espiritual fins als Pommells de Joventut, la Federació de Joves Cristians i tants altres grups que demanaren la presència de l'abat amb motiu d'actes de menes ben diverses. Nasqué la revista *Vida Cristiana*, en vigílies del Congrés Litúrgic i en perpetuà l'esperit.

L'any 1917 es crea la impremta, a proposta del P. Anselm M. Albareda, el gran historiador que seria prefecte de la Biblioteca Vaticana i cardenal. A partir d'aquí prenen cos les publicacions: la «Biblioteca Popular Litúrgica», les col·leccions històriques *Analecta Montserratensia* i *Catalonia Monastica* i, més tard, la cèlebre *Bíblia de Montserrat* i el *Missal del Poble*, a més de les monografies escrites pel P. Albareda i altres monjos.

Sense menystenir l'interès que per la biblioteca tingué l'abat Deàs i el P. Fausto Curiel, el gran creixement d'aquesta secció fonamental del monestir es dona durant l'abadiat del P. Marcet gràcies a l'obra del P. Antoni Tobella, a través de l'adquisició de fons bibliogràfics importants. Les xifres són eloqüents: de quinze mil volums es passa a cent cinquanta mil; de setanta-dos manuscrits a mil, de seixanta incunables a més de tres-cents; d'uns quants centenars de llibres del segle XVI a uns tres mil.

Una altra faceta important d'aquests anys és el desenvolupament arquitectònic i artístic de Montserrat, en aquest camp gràcies a l'assessorament del P. Celestí Gusi. Proveït el monestir de les millores essencials, ara hom pogué esmerçar-se a fer reformes concretes i fins i tot sumptuàries, però sempre d'una gran utilitat: la impremta, la biblioteca, la cuina, les places del santuari, el jardí dels monjos, el claustre romànic —obra, com el refector, de Puig i Cadafalch. Aquest arquitecte també féu projectes, no realitzats, d'una nova façana del monestir i de l'exterior de l'església. A l'obra del Museu Bíblic, s'afegí el Museu de Prehistòria i l'adquisició a Roma d'obres pictòriques que encara destaquen en la nostra pinacoteca.

La comunitat, mentrestant, havia anat creixent i passava dels cent cinquanta monjos. La identificació de Montserrat com a símbol espiritual de Catalunya s'havia consolidat. Per això l'adveniment de la dictadura de Primo de Rivera el setembre de 1923, parèntesi ombrívol en el desenvolupament de les aspiracions catalanistes, també tingué repercussions a Montserrat. Foren vigilades les anades i vingudes de l'abat Marcet, es prohibiren algunes romeries, passaren per Montserrat amb ull vigilant diverses personalitats eclesiàstiques i civils, el mateix abat Marcet i els pares Suñol i Albareda hagueren d'absentar-se del monestir i calgué tenir molta prudència per evitar al màxim calúmnies i denúncies.

L'establiment de la Generalitat un cop proclamada la República representà un alleujament. Fins i tot les festes jubilaris de 1931, amb diverses celebracions religioses, populars i culturals, donaren molta vida i fervor al santuari. Però també és cert que l'anticlericalisme d'aquells anys no feia gens falaguera la situació. Quan arribà el moment crític de l'inici de la guerra, la Generalitat no solament salvà el monestir sinó que es preocupà per sostreure els monjos de les mans incontrollades que els volien exterminar. Cada monjo tingué la seva història particular: uns visqueren amagats, altres pogueren anar a l'estranger o a l'Espanya nacional, dos moriren al front i vint-i-tres foren assassinats, vint dels quals tenen en fase avançada el procés de beatificació.

Un grup pogué establir-se al balneari de Belascoain, a Navarra, i allí es traslladà l'estiu de 1937 l'abat Marcet. No cal dir que aquells anys, per a ell i els seus monjos, foren de gran sofriment. Per altres raons comprensibles, també fou dolorosa la represa de la vida a Montserrat en el context de prostració que suposà la postguerra. Des de l'abril de 1941 prengué la direcció del monestir —fins al maig

de 1946 en qualitat d'abat coadjutor— el P. Aureli M. Escarré, un dels que havia recuperat el monestir el 29 de gener de 1939.

3. LA REPRESA DE LA POSTGUERRA

La joventut i el dinamisme del nou abat ja s'havien demostrat durant el temps de prior entre 1939 i 1941 en posar en marxa la vida del santuari i de la comunitat. L'esperit d'iniciativa li escaigué bé en aquells moments que calia redreçar tantes coses, i l'exercí a través d'una concepció verticalista de l'autoritat abacial. La restauració material de Montserrat i la litúrgia magníficament que s'hi desplegava, l'activitat del monestir centrada en el treball en el santuari, trobaren en ell un fervorós dinamitzador. També el caracteritzaren, ideològicament, una admiració per la romanitat i l'adhesió al tomisme; i, espiritualment, la promoció de la *lectio divina* o lectura espiritual entre els monjos. No es pot dir que fos un renovador en l'aspecte doctrinal en comparació dels corrents que s'obrien pas a Europa després de la Segona Guerra Mundial. Però sí que en l'Espanya resclosa de la nostra postguerra, el dinamisme que provenia de Montserrat es feia sentir.

El lema abacial escollit, «Per la casa del Senyor», el dugué al peu de la lletra en la restauració material de Montserrat i en el que ell anomenava la «civilització» dels monjos. Per tant, va promoure la represa de la vida intel·lectual de Montserrat i moltes de les construccions que encara el caracteritzen: la façana nova del monestir, la sala capitular, l'atri de la basílica, la sagristia, el noviciat, l'hostatgeria, etc. Tot això produí un autèntic mecenatge d'intel·lectuals i artistes que havien quedat postergats i que a Montserrat no sols pogueren desplegar les seves qualitats sinó que reberen un eficaç acolliment. Noms com Folguera, Obiols, Rebull, Capdevila, Clarà, Vila Arrufat, Subirachs, Fita, Fornells-Pla, Grau Garriga hi estan degudament representats i hom ha pogut parlar fins i tot de «l'oasi de Montserrat» dins el món artístic enxiquit de la postguerra.

El moment culminant de tot aquest període és l'entronització de la imatge de la Mare de Déu l'abril del 1947, gràcies a la proposta del recentment traspassat P. Adalbert Franquesa, proposta que l'abat Escarré assumí i potencià plenament. Aquesta fita no sols fou el punt de partida d'un enfortiment de les peregrinacions i de la devoció popular a la Mare de Déu sinó també el primer gran gest de reconciliació nacional després de la guerra i la primera ocasió en què el català fou emprat públicament.

Un capítol a part mereixeria, tractant-se d'un llarg abadiat com fou el del P. Escarré, el de les relacions amb el Govern de Franco. Si s'hagués de resumir en un mot seria el de possibilisme. En efecte, si al començament d'exercir el càrrec podia sentir alguna afinitat amb el qui veia com a vencedor del comunisme ateu, alliberador de la persecució religiosa i protector de l'Església, ben aviat hagué de lluitar

contra les ingerències del règim en la vida de la mateixa Església i de les activitats que emparava, com ara l'escoltisme. Com altres persones i institucions, hagué d'anar trampejant les situacions per tal de reprendre un cert ús de la llengua catalana, començant per la continuació de la Bíblia de Montserrat i altres publicacions, entre les quals destaquen la creació de les revistes *Serra d'Or* i *Qüestions de Vida Cristiana*. Escriu el monjo historiador Josep Massot: «Entre el 1947 i el 1960 Montserrat s'anà convertint en un focus d'irradiació de la cultura catalana prohibida i, conscientment o inconscientment, protegí moviments d'oposició i prengué actituds no gens favorables al règim. En això hem de veure un altre dels contrastos de l'abat Escarré, que per un cantó jugava amb convicció la carta de l'adhesió a Franco i per l'altre afavoria posicions que a la llarga soccavarien l'autoritat del Caudillo». En tot cas, l'enfrontament amb el règim no es donà fins que ja governava com a abat coadjutor el P. Gabriel M. Brasó, i tingué el seu moment culminant en les cèlebres declaracions al diari *Le Monde* el novembre de 1963. És sabut que, sense que aquestes declaracions en fossin la causa directa, però sí en el context complicat que es creà a Montserrat, passà els seus últims anys a Itàlia fins que retornà, ja malalt, a Catalunya, on morí l'octubre del 1968.

L'abat Brasó, amic personal del papa Pau VI, governà el monestir durant l'època de celebració del Concili Vaticà II i l'immediat postconcili. Per això el seu breu abadiat —al cap de cinc anys d'exercir-lo fou elegit abat president de la Congregació benedictina a la qual pertany Montserrat— es caracteritzà per la creativitat i per les tensions pròpies d'aquells anys de renovació de l'Església. Del seu temps són la fundació de Cuixà i la preparació de l'establiment de monjos a l'Institut Ecumènic de Jerusalem. En el pla espiritual, tingué una irradiació doctrinal internacional i fomentà l'aplicació de la nova litúrgia, amb la celebració d'un II Congrés Litúrgic de Montserrat i la creació d'un repertori musical propi gràcies a quatre monjos compositors, tots ells antics escolans. El seu prestigi com a home d'Església el féu influent davant el Vaticà de cara al nomenament de bisbes catalans i davant el Govern de Madrid pel que fa a la pervivència de *Serra d'Or* i altres activitats culturals catalanes.

En el Montserrat contemporani encara és ben present en la ment de tots el paper exercit pels dos abats predecessors meus immediats i que encara són ben actius en la nostra comunitat, els P. Cassià Just i Sebastià Bardolet. El P. abat Cassià aollint en el monestir el batec de la societat catalana que s'obria al nou impuls del Concili Vaticà II pel que fa a la vida eclesial i a les aspiracions de llibertat dels primers moments de la democràcia pel que fa a la vida civil. El P. abat Sebastià amb l'impuls de les festes del quart centenari de la dedicació de la basílica, el projecte de la seva restauració i amb l'endegament de les obres que portarien de nou el cremallera, ara ecològic, a Montserrat. Però no puc entretenir-me a fer balanç dels anys que han dirigit el monestir, perquè al capdavant és una història que anem

fent dia rere dia i, malgrat el segell personal que cada persona pugui donar a l'orientació del monestir, la vida mateixa imposa una certa continuïtat i una potenciació dels valors emergents.

Sí, però, que em plau esmentar, perquè és ja un referent històric, que, els darrers temps del franquisme i l'inici de la transició, Montserrat fou màximament fidel al poble català i posà el seu prestigi i àdhuc situacions de privilegi al servei de la defensa dels drets cívics i polítics elementals. La tancada dels intel·lectuals el desembre de 1970 motivà aquella sortida espontània del papa Pau VI: «Ah, l'abat Cassià, conegut per tot el món. Sí, continueu acollint tothom».

4. AVUI

I aquesta consigna de l'acolliment, de signe tan genuïnament cristià i explícit per la regla benedictina en la divisa d'acollir «els hostes com el mateix Crist», ha estat l'orientació d'aquests anys i en el fons ho haurà d'anar essent sempre, tot buscant noves formes que facin l'acolliment més efectiu i més transparent.

El Montserrat d'avui és diferent del d'ahir, tal com han estat molt variades les situacions de l'Església i de la nostra societat al llarg d'aquests cent vint-i-cinc anys. És un Montserrat que es re situa en la Catalunya plena d'esperances i de reptes, en una Església catalana enfortida per les línies de la celebració fa deu anys d'un Concili Provincial que li marcà unes bones pautes d'actuació però encara un xic desconcertada per diversos fets. Montserrat intenta estar amb els ulls oberts a les necessitats de l'Església catalana i de la universal.

En alguns aspectes jo diria que fins i tot hem intentat establir lligams més estrets i hem volgut eixamplar horitzons. Però al mateix temps les demandes en l'ordre cultural i espiritual són tan creixents que exigeixen un continu discerniment de prioritats i una imaginació de remodelació d'activitats; per bé que continuen arribant vocacions, va desapareixent una generació de monjos abnegats rellevants, el darrer dels quals ha estat el conegut P. Ireneu Segarra, director de l'Escolania durant quaranta-cinc anys.

Abans d'acabar, voldria resumir breument alguns dels grans àmbits que procurem desenvolupar en l'actualitat, conscients de les nostres limitacions.

Com no podria ser d'altra manera, té la prioritat la vivència espiritual dels monjos amb vista al servei del santuari i dels més o menys dos milions de pelegrins i visitants que hi acuden anualment, alguns dels quals són atesos per grups o individualment. Sabent la importància que els mitjans de comunicació tenen actualment, procurem tenir-hi canals de comunicació per posar a l'abast de la gent la realitat actual de Montserrat. Alguns d'aquests mitjans han tingut iniciatives que ens han proposat i han obert col·laboracions molt interessants. Fruit d'aquestes propostes acollides és la retransmissió de la missa conventual al Ca-

nal 33 i durant molts anys a Catalunya Cultura. Ara, actualment en diferit, al web de Catalunya Ràdio i en directe a Ràdio Estel i Ràdio Principat d'Andorra. També hem creat algunes pàgines web: la general de Montserrat, la de l'Escolania, la de la biblioteca (des d'on es pot consultar el catàleg i accedir virtualment a alguns llibres i gravats), la de Publicacions de l'Abadia, la de LARSA (empresa que gestiona el recinte), la de la Fundació Abadia de Montserrat 2025, la del Patronat de la Muntanya. De fet, la missió actual de Montserrat és fruit del treball conjunt del monestir amb les seves diverses seccions, de LARSA, de la Fundació i del Patronat, a partir de les funcions específiques de cadascuna d'aquestes entitats.

Procurem posar a l'abast de la gent interessada el patrimoni cultural de Montserrat. Per això, a més de la web sobre la biblioteca, hem creat algunes exposicions permanents en el museu («Nigra Sum» i «Phos Hilaron»), que s'afegeixen al fons més conegut de la pinacoteca i de l'arqueologia bíblica. També s'ha inaugurat una sala d'exposicions temporals (la Sala Daura) i l'anomenat Espai Pere Pruna per a mostres més petites; s'hi exposen fons del monestir o bé col·leccions temàtiques clàssiques o contemporànies, amb la finalitat d'afavorir el diàleg amb la cultura. En la mateixa línia, estem afavorint l'estudi i la publicació de l'important fons papiro lògic, amb la col·laboració d'experts i amb l'ajuda de diverses institucions.

A partir d'un conveni amb la Universitat de Barcelona i amb la col·laboració d'altres centres universitaris, celebrem anualment a Montserrat dues jornades universitàries; una de cultura humanista i l'altra d'història antiga, amb professors de diverses universitats i amb monjos, en les quals s'obtenen els crèdits acadèmics corresponents.

L'Escolania també està en fase d'adaptar-se a les necessitats del nostre temps per poder continuar la seva missió educativa, cultural i de servei al santuari. Continua, a més, oferint concerts fora de Montserrat i col·laborant amb altres institucions musicals.

Les publicacions són encara, malgrat les dificultats per fer-les viables des del punt de vista econòmic, un servei important. Ens hi ajuden la Generalitat i altres institucions. Editem cinc revistes (i bàsicament portem l'edició de tres més) i una mitjana de cent llibres anuals. D'entre les revistes, estem fent un rel·lançament de *Serra d'Or*, convençuts de la seva validesa i de la seva actualitat.

CONCLUSIÓ

Aquestes realitats així com la docència que exerceixen alguns monjos permeten un diàleg fluid amb diversos àmbits de la cultura i d'alguna manera ser també creadors de cultura en benefici de la societat. Sempre amb la consciència de ser membres de l'Església i que la cultura és un camí per als valors de l'Evangelí.

Amb això no he esgotat la llista de totes les coses que fem. Són de les més remarcables juntament amb les col·laboracions més estrictament eclesials. Ens volem fidels, en aquest segle XXI, a la tradició de compromís amb la història de Catalunya que ha marcat Montserrat en aquests cent vint-i-cinc anys. Per això, amb esperit de servei, Montserrat o el seu abat en nom de la comunitat, ha fet sentir sempre que ha semblat convenient una paraula per invitar a la reflexió tant a nivell d'Església com de societat.

A la base de tot, hi ha l'experiència espiritual de la vida monàstica a l'escola de sant Benet, la riquesa d'estar arrelats en la doble tradició de l'Església: l'oriental i l'occidental, l'humanisme cristià, la relació amb la gent senzilla que puja a Montserrat, l'obertura al pensament actual per comprendre'l i sotmetre'l a crítica des de les nostres conviccions. Sant Benet va ser constructor d'Europa: Montserrat procura construir cada dia la realitat d'un centre espiritual i cultural que té una important incidència en la vida del país i també d'Europa. Voldríem que Montserrat fos una plasmació, malgrat les nostres limitacions i incoherències, de l'Església servidora de la humanitat a imitació de Jesucrist.

Per concloure, podríem dir que ens movem entre el realisme que vol tocar de peus a terra i la il·lusió que l'Evangeli encarnat en una vida monàstica viscuda en un santuari marià té una actualitat que pot satisfer les insatisfaccions i les esperances en les quals es veuen immersos molts homes i dones d'avui. Saber trobar a cada moment el gest i la paraula adequats per tal d'infondre coratge en la mesura de les necessitats dels qui entren en contacte amb nosaltres és el nostre ideal. I espero que vosaltres, en aquesta sessió de la Secció Filològica a Montserrat, també pugueu copsar aquests desigs, aquestes il·lusions, aquestes realitats i aquests projectes, i us en sentiu alhora participants, beneficiaris i avaladors.

JOSEP M. SOLER I CANALS
Abat de Montserrat